

Ettepanekud #kuidasmekestame aruteludelt: **SÜNDIMUS**

Tagasiside koostamises osalesid: Mare Ainsaar, Hanna Vseviiov, Pirjo Turk

Uurida uuenenud emaduse olemust (nt. rollid, mentaliteet, naiste vaatenurk).

Sündimuslaseid kvaliteetseid uuringuid on kindlasti vaja, eriti perioodilist sündimuskäitumise uurimist, mis aitaks hinnata soovide ja hoia- kute kõrval ka tegelikku käitumist. Hetkel käsitlevad erinevaid nurki Soolise võrdõiguslikkuse uuring, Euroopa Sotsiaaluuring. Analüüsitud on ka vanemahüvitise mõju ning viidud läbi erinevaid sekundaaranalüüse. Laste ja perede arengukava 2012-2020 ning peatselt koostatav uus arengukava rõhutavad tõenduspõhise poliitikakujundamise olulisust ning näevad valdkonna uuringuteks ette ka vahendid. Eesti pere- ja sündimusuuringu uue laine rahastus on taotlemisel.

Kehtestada lastetusmaks.

Ettepanekut on Eestis arutatud, aga vastuväiteid on olnud sellele enam kui leitud positiivseid külgi. Inimestel peab olema vabadus otsus- tada ise enda reproduktiivsuse üle ja sunnimeetmed positiivset muutust kaasa ei too. Lastetusmaksu vastu räägivad ka selle rakendami- se keerukus ning suured administratiivkulud. Pole ka kindlust, et meede tooks soovitud tulemust - lapsi sünnib vähem kõrgepalgalistel naistel, keda maks ei motiveeriks isiklike valikuid muutma. Senised katsetused endises NLs ega ka teistes riikides ei aidanud sündimuse suurendamisele kaasa. Lastetusmaksu positiivse analoogina toimivad aga universaalsed peretoetused - maksudena kogutud ressurss jagatakse ümber lastega peredele, sh sihitatuna lasterikastele/suuremas vaesusriskis peredele. Ettepanek on asjakohane mõttena otsida lisavahendeid lastega perede toetamiseks.

Anda igale Eesti kodanikule hääleõigus sünnist surmani, mis annaks suurtele peredele rohkem häälekaalu.

Ettepanek ei ole realselt rakendatav nii, et sellest oleks kindlasti peredele kasu. Ei ole kindlust, et vanemad lähtuvad oma eelistustes alati kõige peresõbralikumast erakonnast, näivalt peresõbralik võib jääda populistlikuks - erakondade lubatud lahenduste mõju ja maksumuse hindamine on keerukas. Keerukas oleks ka muutuse rakendamine - näiteks kes saab laste hääled kõrgperes või olukorras, kus ema ja isa on erakondliku eelistuse osas eri meelt? Kindlasti on vaja perede huvide kaitsjaid ja eestkõlelejat, kes nahutaks lapsevaenulikke ja premeeri- kes lastesõbralikke. Lasteombudsmani rolli kannab Eestis õiguskantsler, kelle peamine ülesanne on seista lapse õiguste tagatuse eest. Huvikaitsjate ning perede hääle rolli kannavad erinevad MTÜd. Otsida võiks võimalusi nende võimekuse ja jõu kasvatamiseks ja selle abil poliitikavalikutes peresõbralikkuse mõjutamiseks.

Võimaldada lapsevanematele paindlikku töösuhet:

(1) Tagada seadusemuudatusega lapsevanemale võimalus töötada paindlikult, osalise tööajaga, aja möödudes koormust suurendades. Tööandjal puuduks õigus sellest keelduda.

(2) Koolitada tööandjaid, et nad oskaks hinnata lastega vanemate oskusi ja motiveeritust ning leida võimalusi paindlikuks graafikuks, osa-ajaga ja/või kodukontori tööks.

(3) Teavitada tööandjaid-töövõtjaid erinevatest võimalustest töö- ja pereelu ühildamisel.

Paindlik töösuhe muudaks potentsiaalsed vanemad töö ja pereelu ühildamise osas kindlamaks. Paindlikkuse kohustus eeldaks aga tööõi- guse muutmist, see võib avaldada mõju värbamisele. Küsimus on aga ka meetme otstarbekuses ning praktilistes lahendustes olukorras, kus töö iseloom ei võimalda osakoormusega töötamist. Või kuidas arvestada osakoormusega töötamise riskidega. Näiteks osakoormu- sega inimesed töötavad tihti kokkulepitust suurema koormusega, saades vähem palka. See omakorda võib vähendada sotsiaalmaksuga seotud hüvitisi ning pensione. EL tasandil on kokkuleppimisel (triloogides) töö- ja eraelu direktiiv, mis käsitleb ka tööõiguse ja paindliku töökorralduse teemasid, ent ka seal ei nähta ette kohustuslikku võimalust osaajaga töö pakkumiseks. Riik soodustab osakoormusega hõivet hetkel sellega, et alla 3-aastaste laste vanemad maksavad sotsiaalmaksu vastavalt tegelikule töötasule - sunni asemel on kasutuses positiivne erand, mis soodustab väikelastega vanemate osakoormusega palkamist. 2018. aastal jõustunud vanemahüvitise muudatus või- maldab samaaegselt hüvitise saamisega teenida senisest suuremat tulu ilma, et hüvitis väheneks. Teavitamine ja koolitamine suurendavad võimalusi, et töötajad teavad oma õigusi ja oskavad neid küsida, mis eeldatavasti motiveerib tööandjaid neid ka enam täitma ja pakkuma. Kokkuvõttes suureneb töötajate rahulolu oma tööga ning tekib juurde reaalseid võimalusi tööd ja pereelu ühildada. Väga palju infot või- maluste kohta leiab tööelu portaalist (<https://www.tooelu.ee/>). Toimib peresõbraliku tööandja märgise süsteem, arendamisel on peresõb- raliku tööandja kalkulaator, millega iga töötaja või tööandja saab ise oma organisatsiooni keskkonda hinnata. Taoline teavitustegevus peab olema pidev ning tasub edasi mõelda, kuidas olemasolevaid tegevusi täiendada, uusi algatusi toetada nii riigi kui KOV tasandil.

Kaardistada töö- ja pereelu ühildamise vajadused ning huvipooled, kaardistada suurandmed, võimendada pa- remaid praktikaid, kaasata teenusedisainerid.

Ettepanek viitab eelkõige valdkonnapoliitika korraldamise meetoditele/kultuurile, et probleemide märkamise töö- ja pereelu ühildamisel ning poliitikate planeerimine oleksid tõhusad. Valdkonnas ei ole info ja andmete omamisega suuri probleeme, pigem tasub keskenduda sisuliste lahendustele. Kaardistamise asemel on vaja enam uurimist, sest suhted muutuvad, ning konkreetsete tegevuste elluviimist. Kok- kuvõttes on töö- ja pereelu ühildamise meetmed Eestis võrreldes Euroopa teiste riikidega väga eesrindlikud. Murekohaks on palgalõhe jm soolise võrdõiguslikkusega seotud küsimused ning sügava puudega lähedaste ja eakatega seotud hoolduskoormus.

SISEMINISTEERIUM

Projekti kaasrahastavad Euroopa Liit Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi kaudu ning Eesti Vabariigi Siseministeerium.

Luu laste mängu- ja hoiukohti: 1) avalikes asutustes, 2) töökohtade juurde.

Töö- ja pereelu ühildamise seisukohast ei oma mängukohad või valveta hoiukohad suurt väärtust, aga need kujundavad lapsesõbralikku keskkonda. Mängunurgad on väga paljudes asutustes, kaubanduskeskustes jms loodud, aktuaalsemad on lapsehoiusteemiga seotud arendusvajadused. Hetkel ei ole hoiukoht töökohtal massiline lahendus, kuigi professionaalselt korraldatud hoiukohad suurendavad töökohta konkurentsivõimet lapsevanemate seas, eriti töökohtadel, kus hoiuteenus on vajalik ebatavapärastel aegadel. Laiemalt toetavad hoiukohad nii töötajat kui tööandjat, sest töötajal on võimalus kiirelt tööle naasta, ei ole lasteaeda viimisega kaasnevat ajakulu. Mitmed tööandjad on sellised hoiud loonud - teenuse ruumid ja sisu peavad vastama seaduses ette nähtud nõuetele. Ka ESF meetme raames toetati 2018. aastal lapsehoiukohtade loomisel teiste seas ka tööandjaid. Lisaks hoiukohtadele tööandja juures tasuks mõelda laiema avaliku ruumi laste- ja peresõbralikkusele - kuidas kavandada avaliku ruumi kasutust nii, et see toetaks laste ja peredega liikumist, osalemist.

Tunnustada ettevõtteid, kus töötab palju väikeste laste vanemaid (positiivsete näidete ja lahenduste jagamine).

Peresõbralike ettevõtjate/tööandjate tunnustamine innustab olema peresõbralik ja levitab head kogemust. Sünnimuse toetamisele ei pruugi lahendus väga suures osas kaasa aidata, kuigi mõjutades ühiskondlikke väärtusi, võivad need omakorda toetada ka sünnimuse suurenemist. Kui tunnustamise aluseks on väikeste lastega vanemate osakaal töötajate hulgas, ei pruugi see aga ainukesena innustada peresõbralikkusele. Ka on keelatud värbamisel küsida, kas konkreetsel isikul on lapsi, samuti - arvestades ka tööturul valitsevat segregatsiooni - sõltub see paljuski organisatsiooni tegevusalast, kas seal on palju mehi-naisi/noori-vanu. Mõjusam tunnustamise alus on kombinatsioon palju lapsi + head tingimused.

Rakendada lapsega kodus olnud vanema hõivamisel madalamat sotsiaalmaksu.

Osaliselt on lahendus kehtivas korras olemas - alla 3-aastase lapse vanema hõivamisel osalise koormusega maksab tööandja sotsiaalmaksu tegeliku palga järgi ka siis kui töötaja töötasu jääb alla miinimumi.

Suurendada lastega perede sissetulekuid:

(1) Tõsta lastetoetusi. Näiteks võiks olla toetuse määraks 1. laps 100€, 2. laps 200€, 3. laps 300€, 4. laps 400€ kuus. Neljalapselise pere riigipoolne toetus olgu Eestis 1000€ kuus.

(2) Kehtestada palgakoeffitsient iga lapse puhul.

Ettepaneku eesmärgiks on lastega perede olukorra parandamine ja lapsevanemaks olemise imago paranemine. Majanduslik kindlus võimaldab peredel realiseerida soovi lapsi saada. Palgakoeffitsendi kehtestamine tööandjate poolt ei oleks aga õiglane, teostatav ega realistlik. Lastega perede suurema sissetuleku võimaldamine töötab paremini peretoetuste, lapseraha kaudu. Toetuste tõstmise ettepanek seevastu omab suurt mõju riigieelarvele (näiteks maksaks esimese lapse toetuse tõus 100 eurole riigile 113 miljonit), aga võib-olla mitte nii suurt mõju pikemas plaanis sünnimusele. Laiemalt vaadates on maailmas uuritud ka toetuste mõju sünnimusele ja leitud, et toetustel, mis ei moodusta olulist osa pere-eelarvest, ei ole sünnimusele selget positiivset mõju. Kui positiivne mõju on leitud, on see enamjaolt lühiajaline. Sünnimuse tõstmiseks on tähtis ka toetuste lühiajaline mõju, perede majandusliku kindluse tagamiseks aga oluline, et toetused oleksid stabiilsed ning et inflatsioon ei sööks ära toetuste abil loodud muutused. Riigieelarve kasvu tingimustes saab teha põhimõttelisi valikuid, et lastega pered on prioriteet ja panus nendesse tõuseb. Näiteks võiks kaaluda peretoetuste järjepideva tõusu kindlustamiseks toetuste sidumist elukallidusega ning tõsta neid kui tõuseb vastav näitaja.

Kehtestada laste kasvatamisega seotud kuludele (nt beebitoit, mähkmed, vahendid) madalamad maksumäärad.

Ettepaneku eesmärk on vähendada perede väljaminekuid. Maksusoodustused ei ole ilmselt lahendusena realistlik - sellega sekkutakse asjatult turuolukorda. Teiseks on keeruline otsustada, millised kaubaartiklid peaksid olema madalamate maksumääradega ning pikemas perspektiivis ei pruugi muutus oluliselt perede väljaminekuid vähendada. Alternatiivina saab probleemi sisuliselt lahendada suurendades perede tulubaasi, mis tähendab lapsetoetuste kasvu. Lapsetoetuste eesmärk on aidata katta lapse kasvatamisega seotud kulud.

Pikendada tervisekindlustust vanematele, kes valivad lapse kasvatamise töö käimise asemel.

Ettepaneku eesmärk on vähendada lastega perede kulusid ning tagada sotsiaalsed garantiid ka vanematele, kes otsustavad pühenduda pikemalt laste kasvatamisele. Eestis on teiste EL riikidega võrreldes periood, mille jooksul on peredele ravikindlustus tagatud, üsnagi pikk (3a). Seejuures on seitsme ja enama lapsega pere vanemale tagatud täiendav tervisekindlustus. Ettepaneku negatiivseks mõjuks on, et kui suur hulk vanemaid jääb lastega väga pikalt koju, jääb ühtlasi vähemaks ka maksumaksjaid, kelle maksude arvelt ravikindlustust tagada saab. Seepärast ei ole ettepanek tööealise elanikkonna vähenemist ja Haigekassa võimalusi silmas pidades jätkusuutlik.

Kehtestada vanavanemapalk: riik maksab pere soovi korral lasteaialapse pearaha lapse vanaemale/vanaisale, kes võtab lapse hoidmise kohustuse.

Vanavanemate kaasamine laste kasvatamisse ning nende ajakulu kompenseerimine suurendaks perede paindlikkust osaleda tööturul. Vanavanemate kaasamine ning laste hoidmiseks kasutatava aja hüvitamine ise on hea mõte, aga see ei tohiks toimuda alushariduse arvelt. Muudatust vanemapuhkuste ja hüvitiste reformi raames ka analüüsiti, ent see ei leidnud poliitilist heakskiitu. Kuigi sarnane ettepanek sündis ka Uue eakuse rahvakogus ning on allkirjade kogumiseks praegugi üleval rahvaalgatusveebis. Lapsehoolduspuhkusel saab vanavanem ka kehtiva seaduse alusel olla ning ühtlasi olla lapsehooldustasu saajaks. Jätakuvalt tasuks kaaluda, kas laiendada vanavanematele vanemahüvitise saajate ringi. Ettepaneku edasiarendamisel tasub mõelda, kas vanavanema roll lapse hoidmisel on valik või sundseis, sest jätkuvalt on oluline kindlustada igale 1,5-aastaseks saanud lapsele lasteaiakoht.

Võimaldada noortele vanematele pikemat akadeemilise puhkuse võimalust.

Juba praegu on võimalik õppijatel võtta akadeemilist puhkust kuni lapse 3-aastaseks saamiseni, mis on väga pikk periood. Selle perioodi pikendamine ei omaks arvatavasti sünnimusele positiivset mõju, võib aga kaasa tuua hoopis negatiivset - nt õpingute poolelühitamine.

Kujundada peresõbralik eluasemepoliitika:

(1) Kujundada eluasemepoliitika, mis lähtub laste arvust perekonnas.

(2) Luua riiklik tugisüsteem, mis lihtsustab perekondadele vajaliku eluaseme soetamist.

(3) Võimaldada noorele perele elukoha soetamiseks maal (ja linnas) intressivaba laenu.

Eluasemega seotud mured on sündimuse valdkonnas oluliseks teemaks. Paratamatult on neis peredes, kus ülalpeetavaid rohkem, ka suuremad vajadused, ning neid ei ole võimalik lõpmatult vaid toetustega katta. Poliitikameetmete eesmärgid võivad olla aga väga erinevad – parandada lastega perede elutingimusi, majanduslikku toimetulekut või soodustada noorte iseseisvumist. Iga eesmärk eeldab erinevaid lahendusi ja nende lahenduste mõju sõltub meetmete detailsemast ülesehitusest. Samal ajal tuleb uudsete mõtete puhul alati hinnata nende mõju n-ö turule ja finantsvaldkonnale, sellistele kaasnevatele riskidele nagu hinnatõus (sest teatud sihtgrupi ostujõu suurenedes on arendajatel võimalik hindu tõsta ja seeläbi pärssida mõne teise sihtgrupi võimalusi), jm. Noortele peredele on eluaseme soetamisel juba praegu teatud hüved ning Kredexi kaudu toimib lasterikaste perede kodutoetus (<http://www.kredex.ee/eraisik/eraisiku-laenuud-ja-teenused/kodutoetus-lasterikastele-peredele-2/>). Laenude intressist vabastamise kõrval võiks hinnata ka muid lahendusi, sest intressivaba laen on kulukust silmas pidades väga kallis meede. Sündimuse jaoks oleks oluline, et pere, kes vajab näiteks üürikorterit, saaks selle pakkumise võimalikult ruttu, ehk eksisteeriks üürikorterite turg, ning ka üürihinnad oleksid mõistlikud, sh piirkondades, kus noortel on samas ka tööd ja väljakutseid. Otstarbekas oleks kõik olemasolevad meetmed üle vaadata ja neid täiendada selliselt, et need kõige optimaalsemal moel kataksid kõik vajadused.

Võimaldada tasuta alusharidus kõigile lastele.

Tasuta alusharidus motiveeriks lapsevanemaid lapsi lasteaeda panema ning see on positiivne. Eeldaks see riigilt lisaraha suunamist KOVIDele, mis praktikas oleks keerukas, sest kohalike omavalitsuste kohamaksused on väga erinevad. Lapsehoiu-/lasteaiakoha hõlmatuse numbrid näitavad, et peale vanemahüvitise lõppemist kasvab osalus hüppeliselt ja on 3-6-aastaste laste hulgas 90% ehk üks Euroopa kõrgemaid. Seega ei saa öelda, et kohatasu tõttu jäävad lapsed lasteaeda panemata. Ettepanek realiseerub kui alusharidus muutub kohustuslikuks, siis peaks põhimõtteliselt olema see ka tasuta. Kohamaksumus on Eestis üks Euroopa väiksemaid ja on probleemiks eelkõige vähesema sissetulekuga peredele ning peredele, kus on rohkem (lasteaiaealisi) lapsi. Kõigis KOVIDes on kulude kompenseerimise mehhanism olemas, vajadusel tuleks seda aga täiendada. Lahenduse positiivseks mõjuks on, et peredele jääks rohkem raha kätte. Tegu on ka töötamise stiimuleid silmas pidades positiivse meetmega. Küsimus jääb, kas lastehoiu tasu on sündimuse seisukohast suurim probleem ja kas antud investering teenib oma eesmärgi, või oleks mõjusam tegeleda lastehoiusüsteemi kvaliteedi ja kohtade aastaringse kättesaadavusega, täiendades sh vajadusel teatud sihtgruppide kohatasu kompenseerimise lahendusi.

Kehtestada kodanikupalk ning võimaldada see igale Eesti Vabariigi kodakondsusega isikule alates sünnist vähemalt sellises määras, et see kataks tavapärased kulutused ühele lapsele (hinnanguliselt 300 eurot kuus aastal 2018) koos seda toetava maksusüsteemiga.

Lastetoetuste lasterahaks ümber nimetamine võib aidata paremini mõista lastetoetuste olemust ja seega pikas perspektiivis parandada lastega perede majanduslikku olukorda. Ettepanekus toodud 300 eurot tuleneb arvatavasti lapse ülalpidamiskulude analüüsi metoodikast, kus see number oli 280 – tegu pole lapse tegelikke vajadusi näitava numbriga, vaid lihtsalt keskmise kuluga, mis lastega peredes tehakse (sh ei pruugi see ressurss olla otseselt seotud lapsega). Teisalt ei ole kindlustunnet, et lastetoetuste ümbernimetamine omaks suurt mõju sündimusele, kuid võib toetada laste- ja perede väärtustamist. Nii tasub ettepanekut arutada.

Korraldada majanduslikult ebakindlatele peredele koolituse rahaplaneerimise teemal ning siduda vajaduspõhised toetused koolitustel osalemisega.

Ettepanek on seotud vähese rahaoskusega perede majandusliku toimetulekuga, lasterikkust ei tohiks aga kindlasti automaastelt seostada kehva majandamise oskusega. Kohalike omavalitsuste poolt ja kodanikualgatuse korras on võimalik rahaplaneerimises abistada neid, kellel selleks oskusi ei ole ja osaliselt see sotsiaaltöö tasandil toimib. Tõsi on aga see, et üleriigilist ühtset programmi ja lähenemist ei ole kasutuses, mistõttu võib sellise teenuse (nõu, koolituse) saamine sõltuda väga paljudest asjaoludest. Seepärast on ettepaneku näol tegemist hea mõttega, mida tasub kaaluda: kas täiendada olemasolevaid programme ja teenuseid nii, et need jõuaksid rohkemate inimesteni, võimestada kohalikke omavalitsusi sotsiaaltööd täiendama, ärgitada partnereid kodanikualgatuse korras oskuste ja teadmiste tõstmiseks mõjusaid algatusi ette võtma. Olemas on võlanõustamisteenus, samuti nõustatakse peresid tugiisikuteenuse kaudu. Finantskirjaoskuse koolitusi pakutakse samuti, sh osana koolide õppeprogrammist.

Luua teenuseplatvorm lapsevanemale (ka neile, kes plaanivad lapsi saada või Eestisse tagasi tulla), kus kogu info ja teenused laste ja pereelu korraldust puudutavast (tellimine, tugimaterjalid) ühest kohast.

Ettepanek aitab parandada vanemate teadlikkust enda õigustest ja võimalustest. Pikas perspektiivis lähendab inimesi ka riigile. Eesti.ee võiks seda rolli ellu viia ning on hetkel ka ümber kujundamise faasis (seega sobib ettepanek hästi platvormi arendajatele edasi andmiseks). Samuti on ettevalmistamisel täiendavad e-teenuste arendused, mis peaks vähendama vajadust ise infot otsida tuues info vanematele n-ö automaatselt kätte.

Mõelda läbi süsteem paarisuhte ning lapsevanemate koolitusteks.

Paarisuhte ning vanemluskoolitused aitavad ennetada paljusid sündimuse ja perede toimetulekuga seotud probleeme. Riiklikult rahastatakse hetkel vanemlusprogrammi "Imelised aastad" (vanusgrupile 2a-8a lapsed), sel aastal suurendati eelarvet pea kolmekordselt. Küsimus on olnud eelkõige KOVIDe võimekuses koolitusi korraldada. Pikemas perspektiivis peaks koolituste pakkumist laiendama ning samuti katma koolitustega laiemat ringi sihtgruppe. Paarisuhte koolituste rahastamine on olnud rohkem projektipõhine ja suurem süsteemsus oleks kindlasti mõjus. Suuremat tähelepanu tasuks pöörata ka noorte sotsiaalsetele oskustele ja vanemluse ning paarisuhte alastele teadmistele juba osana kooli õppeprogrammist. Lisaks koolitustele tasuks kaaluda ka muid viise paarisuhte ja vanemlushariduseks, nagu näiteks telesaated või videokoolitused.

Korraldada huviharidust paremini: mitteformaalne haridus peab jõudma lapseni, mitte laps hariduseni.

Kättesaadav huviharidus parandab laste osaluse võimalusi. Probleemideks huvihariduse osas on olnud info puudus võimalikest huvihariduse variantidest, sobivate huviringide olemasolu (eelkõige just maapiirkondades), nende kaugus kodust ja koolist ning taskukohasus. Tasub üle vaadata huvihariduse toetamise meetme tingimused, millega suunati KOVidele huvihariduse kättesaadavuse suurendamiseks arvestatav lisaraha. Mõistlik oleks aga leida ka võimalusi, et võimalikult palju siduda huvitegevus kooli endaga (nn kogupäevakooli mudel). See võimaldaks arvestada huvitegevuste korraldamisel tundide ajaga ning vähendada laste sõidutamise vajadust.

Huvitakso e-süsteem: kaardistada vajadused ja võimalused (kellel vaja sõita kuhu), käivitada huvitakso (auto-partner) ning luua huvitakso fond (panustavad KOV, riik, ettevõtjad, eraisikud).

Lahendus parandaks laste osaluse võimalusi ja sotsiaalset läbikäimist. Ilmselt mõnes regioonis oleks väga asjakohane ja veel asjakohasem kodanikualgatuse korras realiseerimiseks.

Muuta perekonnaseaduse aluspõhimõtteid – lahutuse järgne jagatud vastutus praeguse rahakeskse mudeli asemele.

Ettepanek jääb arusaamatuks, sest kuigi perekonnaseadus käsitleb ka elatise ja ülalpidamise küsimusi (mida ta peabki käsitlema), siis on seal sätestatud ka ema ja isa võrdne õigus oma lapsele ja lapse õigus mõlemale vanemale. Vanemlikke õigusi saab piirata vaid kohus ning ainult põhjendatud juhtudel. Enamikel juhtudel lahendavad vanemad vastutuse küsimused laste hooldamise osas ise. Ülejäänud juhtudel otsustab kohus, mõnel juhul ei suuda ka kohus mõlemale vanemale sobivat lahendust leida. Põhimureks ongi vaidlused, mis venivad pikaks. Probleemi võiks aidata lahendada perelepitusteenus ja selle abil ühise kokkuleppeni jõudmine. 2019. aasta lõpuks on Sotsiaalministeeriumil kavas välja töötada uus perelepituse korraldus- ja rahastamismudel. Samuti on töös suhtlus- ja hooldusõiguse täitmisega seotud kitsaskohtade kaardistus ja poliitikameetmete väljatöötamine nende lahendamiseks.